

Eduskunnan lakivaliokunta

Lakivaliokunnan kokous 6.9.2024 klo 9.15/ HE 65/2024 vp ja TPA 25/2024 vp.

Joutsenon vastaanottokeskuksen/ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän lausunto lakivaliokunnalle

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä vastaava Joutsenon vastaanottokeskus kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi.

Auttamisjärjestelmä kannattaa esitettyä rikoslain muuttamista niin, että ihmiskauppaa koskevaan säännökseen lisättäisiin teon tarkoituksiksi pakkoavioliittoon tai siihen rinnastettavaan liittoon saattaminen. Näin avioliittoon pakottaminen nähdään entistä selkeämmin yhtenä ihmiskaupan muodoista ja se tulee säädettyä selkeämmin rangaistavaksi. Vaikka pakkoavioliittoon saattaminen ihmiskaupan tarkoituksena sisältyy jo nykyisellään ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin saattamiseen, on hyvin perusteltua täsmentää asiantilaa ehdotetulla tavalla, koska käytännössä nykytilassa on havaittu selkeää tulkinnanvaraisuutta. Tämä tulkinnanvaraisuus liittyy auttamisjärjestelmän kokemuksen perusteella eritoten siihen, tuleeko teolla olla myös muu ihmiskauppasäännöksen mukainen tarkoitus kuin pakkoavioliittoon saattaminen.

Auttamisjärjestelmä katsoo, että esitetty sääntelymalli on perusteltu ja riittävä eikä pakkoavioliiton erilliskriminalisoinnille siten näyttäisi jäävän tarvetta. Tätä tukee myös esityksen ratkaisu siitä, että säännös kattaisi myös juridisesti pätevään avioliittoon rinnastettavan liiton. Kuten lakiesityksessä todetaan, myös auttamisjärjestelmä näkee riskinä sen, että erilliskriminalisointi voisi johtaa epätoivottavaan kehityskulkuun, jossa avioliittoon pakottamista ja pakkoavioliittoon saattamista ei välttämättä enää tunnistettaisikaan ihmiskauppana, silloin kun se itse asiassa sitä olisi.

Lisäksi ihmiskauppasäännös ja pakottamissäännös näyttäisivät olevan kattavia. Auttamisjärjestelmä ei ainakaan kovin helposti näe, minkälaisia tapauksia voisi itse asiassa jäädä nyt esitetyn lainsäädännön välimaastoon tai ulkopuolelle. Auttamisjärjestelmän toiminnassa syntyneen kokemuksen perusteella itse asiassa kunniaaväkivallan (sen uhan) kontekstissa tapahtuneet pakkoavioliitot ovat usein kaikista selkeimpiä ja selkeimmin ihmiskaupan viitteet sisältäväksi arvioitavia. On myös syytä huomioida, että on olemassa myös järjestettyjä avioliittoja, joissa voidaan pohtia tai kysyä, olisiko puoliso oikeastaan osannut muutakaan valita eläessään esimerkiksi

yhteisössä tai kulttuurissa, jossa avioliittojen järjestäminen on hyvin yleistä. Siltikään ei ole välttämättä kysymys pakkoavioliitosta. Niin ikään ne näytön hankkimisen haasteet, jotka koskevat ihmiskaupan tunnusmerkistöä, todennäköisesti koskisivat aivan samalla tavoin pakkoavioliiton näyttämistä toteen, jos se olisi erikseen kriminalisoitu.

Auttamisjärjestelmä näkee, että pakottava kontrollin kriminalisoinnille sinällään voisi olla perusteita, mutta voi olla, että tämä vaatisi ja ansaitsisi itsessään hyvää selvittämistä ja valmistelua.

Johtaja

Jari Kähkönen

Apulaisjohtaja

Katri Lyijynen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 28.08.2024 klo 10:29. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan lakivaliokunta